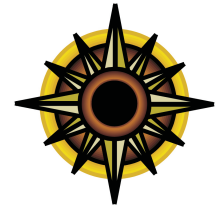

Homenatge a Einstein

En els cinquanta anys de la seva mort (abril de 1955) i en l'Any de la Física

El centenari de la publicació dels articles d'Einstein de 1905 sobre els quàntums de llum, sobre el moviment brownià, sobre l'electrodinàmica dels cossos en moviment i sobre la relació entre massa i energia ha estat el pretext per declarar el 2005 l'Any Mundial de la Física. Convindrà un balanç del nombre considerable d'actes que s'han organitzat amb aquest motiu i dels possibles resultats amb vista a donar a conèixer al públic la importància conceptual i pràctica de la física, en una època en què aquesta ciència suscita poques vocacions entre els estudiants. Aquest balanç, però, no serà possible fins que finalitzi l'any, i convindrà aplegar informacions ben diverses per poder acompanyar amb una llista com més exhaustiva millor d'activitats concretes la valoració global de les celebracions de l'efemèride. Mentrestant, em permeto reproduir el poema que vaig escriure amb motiu del cinquantenari de la mort d'Einstein (el 18 d'abril de 1955), que va ser commemorat amb un acte acadèmic al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. El poema arrenca d'una pregunta que es féu Einstein sobre la llum, cap als quinze anys, pregunta que l'acompanyà molts anys i que desembocà, a la llarga, en la teoria de la relativitat especial, i evoca algunes de les aportacions d'Einstein a la física i algunes de les seves idees sobre el món.

Hi ha preguntes que obren un món,
com la d'Einstein als quinze anys:
«Què passaria si cavalqués la llum,
si em pogués asseure sobre una ona i anar amb ella,
sempre sobre una cresta?:
el temps hauria deixat de bategar i seria arreu alhora,
ho veuria tot sense que em passés el temps».

Poseu, després, l'estudi, l'esmolament de la raó,
l'afinament del món sota la llum del càlcul,
la gosadia de seguir preguntant
fins i tot on sembla que la lògica s'esberli,
l'afany de buscar la unitat i la bellesa,
i el poder prodigiós d'imaginar disciplinadament.

S'enderroca l'absolut del temps i de l'espai
per erigir l'absolut de la velocitat de la llum en el buit,
es trenca la frontera entre la llum i la matèria,
les ones s'agermanen als corpuscles,
els cristalls vibren com la llum, quànticament,
la llum aprèn a marcar el pas en la premonició del làser,
l'espaitemps es corba i fa desviar la llum i la matèria.

Quin vertigen!
Faci's la llum per tercera vegada,
després de Déu i de Newton,
nova altre cop,
en un univers renovat i desbordant,
corbat, palpitant, expansiu, flexible.

Només la fosca -ai!- de la llum més viva,
de l'enlluernament més tràgic:
les bombes d'Hiroshima i Nagasaki.
Una altra vegada,
la violència envileix el jardí del coneixement,
la guerra tenyeix d'horror la claror de les coses:
costa més unir l'amor i el saber
que no pas el temps amb l'espai i fer-ne una estampida
de galàxies.

«He admirat el misteri del món»,
«he delejat l'harmonia dels éssers»,
«he dubtat d'un Déu que s'ocupés dels humans»,
però he demanat amor i pietat
abans de posar-me a cavalcar, com volia de petit,
un raig de llum, on ja no compten els segles.

David Jou